



Angela Merkel

### “NORMALNA” NJEMAČKA

“U kontekstu odnosa njemačke vlade prema krizi eura i Grčke, većina komentatora je ustvrdila da je Njemačka okrenula leđa svojoj tradicionalnoj ulozi ‘motora EU’, a postala ‘normalna’ zemlja koja definira svoju vanjsku politiku po nacionalnim interesima”



Horst Köhler

### RAT U AFGANISTANU –

**EKONOMSKI INTERES?** “Taj njegov gaf, međutim, veoma je zanimljiv budući da pokazuje nesnalaženje njemačke javnosti i političke elite pri suočavanju s novom stvarnošću, s okolnostima koje Njemačkoj nosi 21. stoljeće. Njemačka je u praksi pratila tu transformaciju svjetskog poretka, učestvovala je u svim bitnim zapadnim vojnim misijama, Bosna, Kosovo, Afganistan itd., osim američke intervencije u Iraku”



**“Podrškom Banjoj Luci u provokativnom nastupu kako bi realizirala veći utjecaj na međunarodnu**

Bodo Weber, sociolog i njemački politički analitičar

# ODNOS NJEMAČKE I RUSIJE JE ŠTETAN PO BiH

U sveopćoj nestašici inozemnog kadra – a ne samo domaćeg – ovlaštenog ili neslužbenog i nezavisnog, koji bi ozbiljnije razglabao prilike u Bosni i Hercegovini te pripadajućoj regiji, njemački politički analitičar Bodo Weber vidno odudara po svojoj profesionalnoj odgovornosti, i to već gotovo dva desetljeća otkako se bavi ovim područjem. Uostalom, baš je rastuća nevoljkost i nezainteresiranost međunarodne zajednice za Bosnu i Hercegovinu i bila lajtmotiv razgovora s tim sociologom i članom međunarodne nevladine inicijative Democratization Policy Council

Intervju i foto: Igor Lasić (Za *Dane* iz Berlina)

**DANI:** Dojam je kako njemačka vanjska politika spram Bosne i Hercegovine posljednjih godinu dana ostvaruje upadljiv zaokret. Kako Vi gledate na aktualne odnose u tom kontekstu?

**WEBER:** Prije osvrta na te odnose morali bismo barem naznačiti sam aktualni, a veoma složeni bosansko-hercegovački kontekst, tj. političku krizu u Bosni i Hercegovini. Smatram da se radi o najozbiljnijoj krizi otkako se tamo završio rat. Ona je u osnovi prouzrokovana zakazivanjem politike EU: nepriznavanjem činjenice da standardni pristup EU integracijama nije dovoljan da transformira nefunkcionalnu dejtonsku državu u funkcionalnu, samoodrživu demokratsku državu, zbog odsustva političke volje unutar Unije da prilagodi svoju politiku tim političkim okolnostima. Otkad je kriza eskalirala i vratila Bosnu u interes svjetske javnosti, EU se od 2009. godine nalazi u paradoksalnoj situaciji – priznaje potrebu za većim angažmanom, ali i dalje bez političke volje nužne za ozbiljan preokret. Unija je podijeljena, prvenstveno oko pitanja zatvaranja OHR-a između članica zemalja koje bi htjele da "omekšaju" kriterije, i jedne manje grupe koja zahtijeva ozbiljniji angažman. Njemačka se nekako pozicionirala između te dvije grupe. Čini se da je s novom njemačkom vladom od početka ove godine zaista došlo do zaokreta u pozicioniranju zvaničnog Berlina spram Bosne.

**DANI:** U kojem smislu?

**WEBER:** Njemačka se u nekom smislu pomjerala na vrhu "soft-line" struje, lobirajući za nalaženje puteva do brzog zatvaranja OHR-a poslije oktobarskih izbora u BiH. Razmišlja se o "kreativnim" putevima kako bi se zaobišlo formulu "5 plus 2" – misli se na ciljeve i uvjete koji se moraju ispuniti prije zatvaranja Ureda visokog predstavnika. Taj zaokret se ne može razumjeti dok se ne uzmu u obzir tektonski poremećaji koji se ovih mjeseci naočigled dešavaju u cjelokupnoj orijentaciji njemačke vanjske politike u pravcu povlačenja i inercije. Činjenica da su te promjene vidljive upravo na Balkanu u vezi je sa specifičnom ulogom regije u transformaciji njemačke vanjske i sigurnosne politike u zadnje dvije decenije. Njemačka se poslije 1989. godine našla u vrlo specifičnoj situaciji u kojoj su se i svijet i sama Njemačka drastično promijenile preko noći. Do 1989. godine živjela je na nekom sigurnosnom "otoku", zbog svog specifičnog položaja nakon Drugog svjetskog rata. To naglo suočavanje s neprijatnom zbiljom "novog svjetskog neporetka" velikim dijelom zbililo se preko Balkana, preko balkanskih ratova 90-ih.

**DANI:** Moglo bi se reći da je Njemačka u toj priči novi igrač, što se vidi i po mnogim domaćim reakcijama na njezine vanjskopolitičke korake?

**WEBER:** Da, slično kao i u primjeru Turske koja također iznova izmišlja samu sebe, svoju vanjsku politiku. To je ujedno i bolan proces u njemačkom slučaju, kao prisilno ili bar nužno odustajanje od zavjetrine, pa su i razni momenti uvjetovani time. Za razliku od Turske, pak, koja naočigled ide punom snagom u napore razvoja širih geopolitičkih odnosa, želeći razviti novu, cjelovitu vanjsku politiku. Ona želi sebe izgraditi kao konstruktivnog i utjecajnog igrača, i posljednjih godinu dana uvjerljivo slijedi taj cilj.

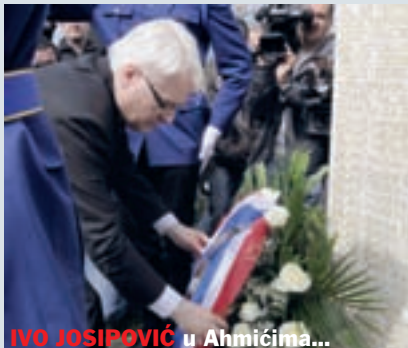
stupu prema međunarodnoj zajednici Rusija nastoji zakomplicirati stanje međunarodnu zajednicu, kako bi imala čime raspolagati u političkoj trgovini"

O POSJETAMA IVE JOSIPOVIĆA

## Zločini se mogu relativizirati i iz najbolje namjere

**DANI:** Dok smo razgovarali prije ovog intervjua, bili ste kritični prema nedavnoj posjeti hrvatskog predsjednika Ive Josipovića RS-u i Dodiku. Možete li to ponoviti i pojasniti, molim Vas?

**WEBER:** Priznajem dobre namjere predsjednika Josipovića i značaj simboličkog priznavanja zločina sopstvenog naroda za pomirenje u regiji. Njegov prvi odlazak u BiH je zaista predstavljao historijski presjek. No u kontekstu njegove posjete RS-u pod datim političkim okolnostima u Bosni i u toku izborne kampanje, meni se nametnulo nekoliko kritičnih pitanja: da bi imala smisla, simbolična izvinjavanja moraju biti u izravnoj vezi s obimom i logikom ratnih zločina. S tim u vezi, a imajući u vidu sve učestalija Dodikova osporavanja činjenica o ratnim zločinima utvrđenim od strane Haškog tribunala: da li je odlazak u RS i konkretan izbor mjesta stradanja doprinio suočavanju s prošlošću ili težnjama ka relativizaciji zločina? Da li ta posjeta



IVO JOSIPOVIĆ u Ahmićima...

može utjecati na ishod oktobarskih izbora? Koji je značaj obećanja Vlade RS-a o puno jačem angažmanu na povratku Hrvata u taj entitet četiri i po mjeseca prije izbora? Ostavljam hrvatskoj i bosanskohercegovačkoj javnosti da procijeni vrijednost te državne posjete, no mene dosadašnji odgovori na ta i slična pitanja nisu uvjerali u nju.

**DANI:** Koliko su utemeljene najave kako će Evropska unija u svoje članstvo eventualno primiti još samo Hrvatsku, a potom na neko vrijeme zatvoriti vrata za ostale?

**WEBER:** To je intimna pozicija njemačke kancelarke Merkel kao i konzervativnih snaga u Evropi. Ta pozicija će jačati s aktualnom krizom u EU. No, s



... i s Dodikom

obzirom na krhku stabilnost reformskih procesa u zemljama zapadnog Balkana, uvjeren sam da ipak neće doći do takvog preokreta u politici proširenja. Tu će nemalu ulogu svakako igrati i nova britanska vlada. Ali i Njemačka će morati prihvatiti svoju odgovornost i preuzeti vodeću ulogu da bi došlo do uozbiljenja politike EU prema zapadnom Balkanu.

**DANI:** Kad već spominjete Tursku, dobro je usporediti njezine novije diplomatske inicijative u vezi s Bosnom i Hercegovinom, s pasivizacijom njemačke vanjske politike? A i raste nesrazmjer između aktivnosti Njemačke u BiH i drugdje – prateći neke druge njemačke interese...

**WEBER:** Turska je u novije vrijeme zasigurno dobar kontraprimjer, vidite samo kako je uspjela približiti Sarajevo i Beograd – to nikome do sada nije tako pošlo za rukom – ali nisam siguran da drugdje raste njemačka vanjskopolitička aktivnost. U kontekstu odnosa njemačke vlade prema krizi eura i Grčke, većina komentatora je ustvrdila da je Njemačka okrenula leđa svojoj tradici-

onalnoj ulozi "motora EU", a postala "normalna" zemlja koja definira svoju vanjsku politiku po nacionalnim interesima. Ja tu analizu ne dijelim, meni se čini da je u toku zabrinjavajući proces povlačenja, zatvaranja. Čini mi se da je želja za vraćanjem u idilični geopolitički položaj od prije 1989. godine jača nego ikad u zadnje dvije decenije. Politika prema zemljama zapadnog Balkana očigledno je dio te tekuće transformacije.

**DANI:** Pokušavajući razumjeti sve motive, koliko je za to indikativan nedavni gaf njemačkog predsjednika Horsta Köhlera, koji je "malo neoprezno" izjavio da Njemačka u Afganistanu zapravo brani svoj ekonomski interes, pa je morao dati ostavku? Bit će

da Njemačka u BiH jednostavno nema takvog interesa?

**WEBER:** Nije on baš to rekao, mada je tako ispalo, a možemo samo nagađati koji su sve razlozi ponukali sad već bivšeg predsjednika Köhlera da preda ostavku, jer je ostavio javnost uskraćenu za neko uvjerljivo objašnjenje. Taj njegov gaf, međutim, veoma je zanimljiv budući da pokazuje nesnalženje njemačke javnosti i političke elite pri suočavanju s novom stvarnošću, s okolnostima koje Njemačkoj nosi 21. stoljeće. Njemačka je u praksi pratila tu transformaciju svjetskog poretka, učestvovala je u svim bitnim zapadnim vojnim misijama, Bosna, Kosovo, Afganistan itd., osim američke intervencije u Iraku. No izostao je javni diskurs o tome šta znače ti novi izazovi i kako definirati geopolitički položaj Njemačke, jer naše političke elite dosad nisu našle hrabrosti da pokrenu takvu jednu nelagodnu diskusiju. NATO-bombardiranje Srbije je tu igralo veliku ulogu. Negativne posljedice tog polovnog procesa redefinicije njemačke vanjske i sigurnosne politike upravo se mogu vidjeti u odnosu njemačkog društva spram angažmana u Afganistanu. Njemačka aktivno učestvuje u vojnom angažmanu Zapada, a podržava ga skoro cijela politička elita. A dvije trećine građana su protiv tog angažmana. I to ne na osnovu nekih konkretnih političkih prigovora, nego zbog difuzne nelagode u prihvatanju novih svjetskih izazova koji sa sobom nose činjenicu da će i njemački vojnici ginuti u inostranstvu.

**DANI:** Što danas uloga OHR-a u Bosni i Hercegovini predstavlja u međunarodnim odnosima, napose promatrano iz njemačkog kuta?

**WEBER:** Mislim da se posljednjih četiri do pet godina vodi pogrešna diskusija o ulozi OHR-a u BiH, postavljena dihotomijski. S jedne strane je kritika autoritarne uloge toga tijela, koje ne vodi razvoju odgovornih domaćih političkih elita. S druge stoji posve oprečan stav o ulozi OHR-a u Bosni i Hercegovini, sve negdje do završetka mandata visokog predstavnika Paddyja As-



Milorad Dodik i Sulejman Tihic

**LEX DODIK** "Butmirskom inicijativom Evropska unija poslala je poruku da što prije želi izaći iz Bosne, dok ni poseban autoritet SAD-a nije ostao neoštećen. S odlukom PIC-a o neproduženju mandata stranim sudijama i tužiocima u Odjelu za organizirani kriminal i korupciju Suda BiH, svojevršnim 'Lex Dodik' EU i SAD su poslali opasan signal da oni nisu više garant za poštovanje onih pravila političkog ponašanja koja su dosad bila važeća u postdejtonskoj Bosni"

**GREŠKE OHR-a** "Moramo uvidjeti da je do ovog stanja bezizlaznosti dovelo upravo napuštanje tzv. bonjskih ovlasti, maltene ukidanje OHR-a 2006. godine, i to preko noći. Problem međunarodne politike prema Bosni nikad nisu bili sami instrumenti, nego odsustvo dugoročne strategije za doseganje poluprotektorata do ustanovljenja vlasništva i suverenosti, kao i odsustvo političke volje za implementaciju takve strategije. To je ostalo kao glavni problem, a diskusija o sredstvima ili institucijama uglavnom služi za zamagljivanje odsutnosti te strategije"



Valentin Inzko

hdowna. To je pogrešna podjela teza, i moramo uvidjeti da je do ovog stanja bezizlaznosti dovelo upravo napuštanje tzv. bonjskih ovlasti, maltene ukidanje OHR-a 2006. godine, i to preko noći. Problem međunarodne politike prema Bosni nikad nisu bili sami instrumenti, nego odsustvo dugoročne strategije za doseganje poluprotektorata do ustanovljenja vlasništva i suverenosti, kao i odsustvo političke volje za implementaciju takve strategije. To je ostalo kao glavni problem, a diskusija o sredstvima ili institucijama uglavnom služi za zamagljivanje odsutnosti te strategije.

**DANI: Njemačka je na nedavni samit EU – zapadni Balkan, umjesto najavljenog ministra vanjskih poslova, poslala tek nižeg službenika toga ministarstva...**

**WEBER:** Kao i SAD i Rusija, te razne druge evropske vlade. To je bila reakcija na predvidljivi neuspjeh samita u smislu proizvodnje nekih konkretnih rezultata mimo simboličnih. Nažalost, to je posljedica potrebe Španije kao predsjedavajućeg Evropske unije da prezentira neke "historijske" uspjehe svog šestomjesečnog mandata. To je stara tradicija za koju smo se svi nadali da će prestati, stvaranjem novih institucija EU u postlisabonskoj fazi.

**DANI: Ove jeseni održat će se novi izbori u Bosni i Hercegovini; s kakvim osjećajem razmišljate o tom momentu?**

**WEBER:** Smatram da je baš to ključni trenutak, i da je ovo presudna godina za BiH. Politička situacija je otvorena kao nikad prije od rata naovamo, ona može ići u još puno goreg pravcu, ali su u isto vrijeme moguće i značajne pozitivne promjene. Uloga međunarodne zajednice, EU i SAD, u tom kontekstu će biti od velike važnosti. U svojim političkim aktivnostima u 2009. godini ona nije mogla postići skoro nikakve rezultate, ali je u isto vrijeme poslala nekoliko vrlo opasnih signala bosanskohercegovačkim političarima i građanima. Butmirskom inicijativom Evropska unija poslala je poruku da što prije želi izaći iz Bosne, dok ni poseban autoritet SAD-a nije ostao neoštećen. S odlukom PIC-a o neproduženju mandata stranim sudijama i tužiocima u Odjelu za organizirani kriminal i korupciju Suda BiH, svojevrsnim "Lex Dodik" EU i SAD su poslali opasan signal da oni nisu više garant za poštovanje onih pravila političkog ponašanja koja su dosad bila važeća u postdejtovskoj Bosni. Te poruke naspram dubine političke krize, a kad se još dodaju socijalne tenzije prouzrokovane utjecajem svjetske ekonomske krize na Bosnu i Her-

cegovinu, čine doista eksplozivnu kombinaciju u izbornoj godini. Potrebno je da EU i SAD jasno daju do znanja da su postojeća pravila kao i instrumenti – OHR, EUFOR – nadalje važeći. Jedino tako može se osiguravati da građani svoj glas na izborima ne daju na osnovu straha i da zemlja ne ode u daljnju polarizaciju.

**DANI: I da ga niste spomenuli, bilo bi jasno kako mislite na premijera RS-a Milorada Dodika. Kako procjenjujete njegove akcije uoči izbora?**

**WEBER:** Ne bih komentirao ponašanje pojedinih političara. Međunarodna zajednica je svojim zaokretom 2006. godine instalirala političku elitu koja bazira svoju moć na politički provokacija i konfrontacije. Kao i prije prethodnih općih izbora, ona se i dalje tješi time da se radi o smišljenoj, instrumentaliziranoj politici i da je sve pod kontrolom, da ne bi morala mijenjati svoj pristup. Za razliku od njih, ja se bojim da je politička dinamika već davno izmakla kontroli, ne samo međunarodnoj zajednici, nego i domaćim političkim elitama.

**DANI: Koliko je njemačka politika u Bosni i Hercegovini uvjetovana intenzivnijim odnosima Njemačke i Rusije, koja želi presudno utjecati na stanje u regiji, posredstvom Srbije i RS-a?**

**WEBER:** To je jako zanimljiv aspekt, odnos Njemačke i Rusije postao je veoma štetan po ukupnu međunarodnu politiku u BiH. Rusija koja se nikad nije puno interesirala za Bosnu naprosto je uskočila u prazan prostor, onaj koji je napušten od međunarodne zajednice, zapravo EU i Amerike. Podrškom Ba-

njoj Luci u provokativnom nastupu prema međunarodnoj zajednici ona nastoji zakomplicirati stanje kako bi realizirala veći utjecaj na međunarodnu zajednicu, kako bi imala čime raspolagati u političkoj trgovini. Ne snose veliki rizik, a smiješi im se profit na području gdje ga nisu ubirali. Njemačka, pak, u odsustvu političke volje da se ozbiljnije angažira u Bosni više se naslanja na neke tradicionalne elemente svoje vanjske politike kao što je specifično odnošenje prema Rusiji. Nije nimalo sporno njemačko insistiranje da se Rusiju uključi u pronalaženje izlaska iz bosanske krize, no budući da taj odnos počiva na jakoj kontrapoziciji EU i SAD-a, takvo insistiranje samo vodi do povećanja utjecaja destruktivnog djelovanja Rusije u Bosni. ■

Perut i seboreja

Mycoseb  
lampon

MOJApoteka

Formularni preparat  
efikasan kod:

- perut i seboreja
- gljivičnih oboljenja kose i kože glave

Koristite Mycoseb 2 puta nedeljno u toku 2 do 4 nedelje.  
Ostavite da deluje 3 do 5 minuta, potom operite nožem.

MOJApoteka